

Komen en gaan in de rand

4

Migratie is van alle tijden en van alle plaatsen en heeft bijna altijd een oorzaak. Sinds 1840 tot anderhalve eeuw later trokken ruim een miljoen Vlamingen van Noord naar Zuid en naar Brussel om te ontsnappen aan de wurgende hongersnood in hun eigen regio. In de rand rond Brussel zorgt migratie de laatste decennia voor een toenemende Europeanisering en verfransing. De druk van al die nieuwkomers op de autochtone bevolking leidt vaak tot wrevel en, specifiek voor de rand, tot communautaire spanningen, die in essentie te maken hebben met welvaart en sociale status, want wie welvarend is, overheerst.

Onze medewerker Guido Fonteyn gaat in de vijfdelige reeks 'Komen en gaan in de rand' na wat de weerslag van die migratie is op de samenleving in de rand.

Brussel als seismograaf

In de afgelopen maanden hebben we in onze reeks vanuit de Vlaamse rand naar Brussel gekeken, en vanuit Brussel naar de rand, en vanuit Brussel en de rand naar Europa: van binnen naar buiten, of van onderen naar boven. Maar hoe kijkt men vanuit Europa - en zelfs vanuit de hele wereld - naar Brussel? Hoe kijkt men van boven, of van buiten, naar Brussel? En kijkt men dan ook naar de rand?

Telkens als het brandt in de wereld duikt in het journaal de vertrouwenwekkende kop van Rik Coolsaet op. Deze Brusselaar kent de wereld en hij kent Brussel. Hem laten we dan ook over de relatie Brussel-Rest Van De Wereld aan het woord. Coolsaet is germanist van opleiding. Aan de K.U.Leuven richtte hij samen met André Van Halewijck de uitgeverij Kritak op, en ging nadien werken bij SEVI, de studiedienst van de SP, waar Louis Tobback toen de onbetwistbare baas was. 'SEVI werd toen wel eens 'Tsjevi' genoemd', grinnikt Coolsaet, 'want ik was daar niet de enige die niet uit socialistische hoek kwam.' In 1988 werd Coolsaet adjunct-kabinetchef bij Guy Coëme op Landsverdediging, en nadien oefende hij dezelfde functie uit in de kabinetten van Willy Claes en Frank Vandenbroucke op Buitenlandse Zaken. Zo groeiden zijn belangstelling en zijn kennis over Defensie en het Buitenlandse beleid, wat resulteerde in een monumentale doctoraatssthesi 'België en zijn Buitenlandse Politiek' (1830 tot 2000), waarmee Coolsaet op slag dé

autoriteit op dit vlak in België werd. Sinds 1995 geeft hij aan de Gentse universiteit de cursus Internationale Politiek, en in 2002 vroeg toenmalig minister van Buitenlandse Zaken Louis Michel hem directeur te worden van het departement Veiligheid en Global Government bij het Koninklijk Instituut voor Institutionele Betrekkingen. Hij volgt vanuit deze functie het internationale terrorisme op de voet. Deze internatio-

nalist woont in mijn straat, maar voelt zich nog plaatsgebonden genoeg om een verhaaltje over het Jette van zijn jeugd te schrijven voor een gelegenheidsuitgave van de plaatselijke bibliotheek.

Mini-Europa

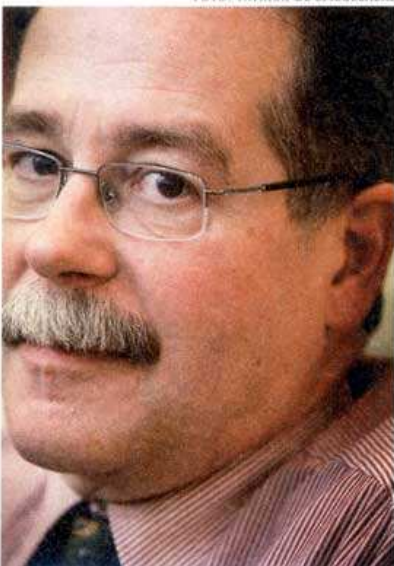
'Wat mij altijd opvalt als ik in het buitenland ben, is dat men 'Brussel' daar beschouwt als een ongelooflijk betrouwbare barometer, of als een soort seismograaf voor wat in Europa gebeurt en om te weten hoe Europa denkt', begint Rik Coolsaet. 'Met die 'men' bedoel ik de buitenlandse diplomaten, mensen die eraan gewoon zijn om de drie à vier jaar van standplaats te veranderen. Veel meer dan naar Den Haag, Kopenhagen of Parijs, kijken zij naar Brussel. Wie naar Brussel kijkt, kijkt naar Europa. Wie de Brusselse scène volgt, volgt de scène van Europa. Want wat in Brussel gebeurt, gebeurt gegarandeerd een paar jaar later in Europa. Dit Brussel is België, en België is Brussel: een mini-Europa. Ik lees trouwens in een artikel van Jan Bohets in De Standaard dat financiële analisten uit de hele wereld op dezelfde wijze, maar binnen hun vakgebied, naar de bewegingen op de Beurs van Brussel kijken: ook daar wordt de latere koers van Europa voorspeld. België is dus nu wat Europa later zal worden.'

Rik Coolsaet illustreert deze stelling met een verwijzing naar de zgn. 'Harmel-doctrine', genoemd naar onze toenmalige minister van Buitenlandse Zaken, die al in de periode 1966-1972 de 'détente' voorbereidde die door de Duitse bondskanselier Willy Brandt en een hele generatie staatslieden zou worden uitgevoerd.

Internationale vredestraditie

Wat kan de verklaring zijn voor deze bijzondere rol van Brussel in de wereld?

'Er bestaat een culturele verklaring die vooral in de 19de eeuw opgang maakte, en waarin men België zag als een samenvloeiing van twee rassen, en zo als een voorbode voor Europa', begint Coolsaet. 'Dit lijkt mij een slechte verklaring die trouwens ook nooit grondig is onderzocht. Ik geloof eerder in het tegendeel. Jean-Luc Dehaene zei vroeger al dat het bestaan van een Europees kader België van separatisme afhoudt, want als België niet bijeen kan blijven, hoe zou Europa dan bijeen kunnen blijven? Ik geloof ook dat ons het lot van een land als het voormalige Tsjechoslowakije bespaard is gebleven omdat Europa er was.

Rik Coolsaet

Wij zijn dus de weg opgegaan van de communautaire spijstechnologie, en vechten niet met elkaar zoals in het voormalige Joegoslavië is gebeurd. We leven samen met diverse culturen en vormen zo een voorbeeld voor een politieke unie van Europa.'

En dit Brussel is Europa, veel meer dan de Navo. 'De Navo is Washington', zo doceert Rik Coolsaet, 'ook al is de hoofdzetel van de Navo in Evere gevestigd. Maar daar zijn de Amerikanen baas. Dit is niet ons Europa.'

Coolsaet gaat na dit - belangrijke - terzijde verder met zijn onderzoek naar een verklaring voor de bijzondere functie van 'Brussel' in de wereld. 'Wij zijn nu de tweede diplomatieke hoofdstad ter wereld na New-York, omdat daar de Verenigde Naties zijn gevestigd', zegt hij. 'Maar de faam van Brussel op het internationale vlak is veel ouder dan de vestiging van de Europese instellingen in onze hoofdstad. België kan op dit vlak prat gaan op een zeer oude traditie.' Uit zijn betoog blijkt dat al in 1863 een Internationale Conferentie over het afschaffen van de Scheldetol, met als stuwende kracht koning Leopold I, de internationale faam van Brussel vestigde. Zesentwintig staten kwamen daar toen bijeen, en er was grote bewondering voor het feit dat het kleine, bijna provinciale België in staat was gebleken zoiets te organiseren. Uit die periode stamt de faam van België als 'Vredesmaker van Europa'. Tegen het einde van de 19de eeuw was België bovendien een van de belangrijkste staten in de wereld, ook dank zij het succes van de (Waalse) industrie. Uit die periode stamt bijvoorbeeld het Mundaneum, een poging om alle kennis ter wereld op één plaats te verzamelen, en naar het zeggen van Rik Coolsaet de verre voorloper van onze googles en aanverwante zoeksystemen. Wat van dit Mundaneum rest, staat wat rommelig bijeen in een wat ver-

waarloosd huis in Bergen (Mons), waar men kennelijk met deze schat geen blijf weet.

'Na Wereldoorlog I ging de internationale prestige van België achteruit, omdat de politieke klasse van toen zich helemaal op Frankrijk richtte. Maar na Wereldoorlog II knoopte België opnieuw aan met die grote internationale traditie, met staatsmannen als Paul-Henri Spaak', zegt Coolsaet. Uit zijn lange betoog onthouden wij dat de internationale functie van 'Brussel' niet zomaar uit de lucht kwam vallen, en niet uitsluitend aan onze geografische ligging tussen de Groten te wijten is (of tussen de Germaanse en Romaanse culturen), maar dat de wereld van de diplomatie weet had van het grote internationale verleden van dit land en van deze stad. Ergens werd de draad dus opnieuw opgenomen.

Engels verdringt het Frans

Als ik Coolsaet nadien vraag of deze internationale erkenning Brussel (met de Vlaamse rand) en België alleen maar baten bijbrengt, en daarbij het woord 'terrorisme' laat vallen, krijg ik van de professor een boze blik. 'Wie denkt dat Brussel ooit het doelwit zou worden van een of andere grote bom is ongelooflijk dom', zegt Coolsaet. 'Dat betekent niet dat wij vrij zijn van bedreigingen, maar die zullen eerder

FOTO: PATRICK DE SPIEGELAERE
'In het internationale wereldje is het Frans al lang niet meer de voertaal, maar wel het Engels'

van een beperkt aantal loslopende allochtone jongeren komen dan van het zgn. internationale terrorisme. Dit terrorisme is trouwens herleid tot kleine lokale vriendenclubs, die zeer radicaal optreden, maar waartussen geen verbanden bestaan.

Natuurlijk bracht de internationale functie Brussel ook nadelen met zich mee. Mij lijkt daarbij de defiguratie van een aantal wijken, waaronder de zgn. Europese wijk, het ergst. Dat is overigens helemaal de schuld van de privé-sector die alle gebouwen plaatste in de internationale zone, om ze nadien te verkopen of te verhuren aan de overheid. De Noordwijk verging het op dezelfde manier. Maar de buurt

rond het Schumanplein lijkt mij onherroepelijk kapot; daar woont niemand meer en komt niemand meer wonen.' Over een antwoord op de vraag welke gevolgen dit nu heeft voor gemeenten als Kraainem en Wezembeek-Oppem, en of er zoiets als een Europese olievlek bestaat, denkt Coolsaet lang na. 'De klok kan niet teruggedraaid worden', vindt

hij. 'Maar voor zoiets als een olievlek, naar analogie met de term die vroeger werd gebruikt als het ging over de uitbreiding van het Frans over Vlaams-Brabant, moet niet worden gevreesd. In het internationale wereldje is het Frans al lang niet meer de voertaal, maar wel het Engels. Meer en meer diplomaten kennen geen woord Frans. Een versterking van de internationale aanwezigheid in de rand rond Brussel werkt dus zeker niet de verfransing in de hand. Ik hoor diplomaten daarentegen vaak zeggen dat zij zich best willen integreren, maar dat zij de Vlamingen te 'gesloten' vinden. Dat is zeker een restant van het minderwaardigheidsgevoel waarmee de Vlamingen gedurende die hele verschrikkelijke negentiende eeuw werden opgepadeld. Het wordt hoog tijd om daarmee af te rekenen! Ik stel bij de jongeren in Brussel op dit vlak een mentaliteitsverandering ten goede vast; men is daar niet meer bevreesd voor wat anders is. Ik heb de indruk dat de jongeren in Vlaams-Brabant, maar zij niet alleen, nog niet zover staan.'